

ارزش کمک به امر ازدواج در اسلام

استاد فاضل
حجت الاسلام والمسلمین جوهری

ازدواج سنت رسول اکرم^(ص) و عامل تقویت و حفظ دین و افزایش روزی و ارزشی بزرگ و بالاترین فایده در زندگی هر مسلمان است. پیامبر خدا حضرت محمد^(ص) و فاطمه زهرا^(ص) و امامان^(ع) همگی ازدواج کرده و تشکیل خانواده داده اند. ازدواج زیربنای شکل گیری خانواده است. فاطمه زهرا^(ص)، بانوی نمونه اسلام و اسوه حسنه جامع، جهانی و جاویدان الهی، در آغاز جوانی ازدواج کردند. عبدالصمد بن بشیر گفته است: زنی نزد امام صادق^(ع) آمد و عرض کرد: متبتله هستم! امام پرسیدند: تبتل در نزد تو چیست؟ گفت: ازدواج نمی کنم. امام فرمودند: به چه دلیل؟ پاسخ داد: با ترک ازدواج در صد فضايلت هستم. امام فرمودند: از این وضع دست بردار و با زگر. اگر تبتل و بی شوهری و ترک ازدواج فضیلت بود، فاطمه^(ص) به آن سزاوارتر از تو بود، زیرا هیچ کس نیست که در فضیلت بر فاطمه پیشی بگیرد. (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۱۸). شخصیت مصومین^(ع)، این الگوها و نمونه های برتر و عالی اسلامی و پیشگامان در فضیلت های بی نظیر، در خانواده شکوفا شده است. آنان همه تشکیل خانواده دادند و پیروان خویش در جهان را به ازدواج و تشکیل خانواده تشویق کردند و به صاحبان خانواده نیز سفارش کرده اند برادران و خواهران دینی خویش را در تشکیل خانواده یاری کنند. اسلام ترک زندگی و دوری از خوشی های آن را حسن نمی داند، هر چند دلبستگی به مال و فرزند و دنیا را هم نهی می کند اما این را نیز که با دوری از ازدواج و یار و همسر، فکر کنیم خود را به خداوند نزدیک کرده ایم، اشتباه می داند که انسان در کنار دیگر انسان ها می تواند خود را بیازماید و اعمالش دیده شود، زیرا اگر در غاری تنها زندگی کنیم، فرصتی برای سنجش اعمال به ما دست نمی دهد. در تعامل و هم زیستی است که رفتار خوب معنی پیدا می کند و با دوری گزیدن و کناره جستن، انسان در بوته آزمایش قرار نمی گیرد.

ارزش یاری مؤمنان در تشکیل خانواده

بهترین و آخرین پیامبر خدا^(ص) خود تشکیل خانواده دادند و همسران و فرزندان داشتند. ایشان افزون بر سفارش های فراوان درباره ازدواج مسلمانان، خود در زمینه کمک در امر تزویج مؤمنان پیشگام بودند و در این باره فرموده اند: هر که در تزویج بین مؤمنان کار کند و برای ازدواج زن و مرد با ایمان تلاش کند تا بین آنان را جمع کند و با هم ازدواج کنند و خانواده تشکیل دهند، خدای عزوجل هزار زن از حورالعین هر زنی در قصری از در و باقوت به ازدواج او درآورد و برای او در هر گامی که بردارد و هر کلمه ای که در تزویج مؤمنان و تشکیل خانواده بگوید، ثواب کار یک سال با شب زنده داری و قیام لیل و روزه داری روزها خواهد بود. (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۲۷).

محبوب ترین بنیان الهی

در فرهنگ اسلامی بهترین ساختمان ها «بنای تزویج» است. پیامبر خدا^(ص) فرمودند: «ما بنی بناء فی الاسلام احب الی ... عزوجل من التزویج»؛ در اسلام هیچ بنایی ساخته نشده است که نزد خداوند محبوب تر و ارجمندتر از تزویج باشد. (من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۲۸۳). ساختمان خانواده بهترین ساختمان اسلامی است و همکاری و مساعدت در احداث ساختمان خانواده، کمک به ساختن بهترین ساختمان هاست.

بالاترین و برترین شفاعت ها

شفاعت انواعی دارد. یک نوع آن شفاعت بین دو انسان است و شفاعت بین دو انسان نیز اقسامی دارد که بالاترین آن شفاعت بین دو انسان در امر ازدواج تا تشکیل خانواده است. امیرمؤمنان امام علی^(ع) فرموده اند: «افضل الشفاعات ان تشفع بین اثنين فی نکاح حتی یجمع... بینهما؛ بهترین شفاعت ها این است که بین دو انسان در ازدواج شفاعت کنی تا خداوند بین آنان جمع کند و خانواده تشکیل بدهد». (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۲۷).

بردار و بخوان

چشم‌های بسته، چشمه‌های کور

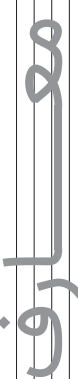
قرآن کریم سراسر نور است و معرفت. اگر به هر آیه و سوره آن بخواهیم نظر کنیم، می توانیم مدت ها با تفاسیر و تدبر در لفظ به لفظی که مفسران و شارحان مختلف نوشته اند، مشغول باشیم و بیاموزیم. امروز می خواهیم به سوره ای بپردازیم که بسیاری از ما آن را حفظ هستیم؛ سوره کافرون که صد و نهمین سوره و از سوره های مکی قرآن است و در جزء سی ام جای دارد. دلیل نام گذاری این سوره به نام کافرون، سخن گفتن درباره کافران است. خداوند در این سوره به پیامبر^(ص) دستور می دهد برائت خود را از آیین بت پرستی علنی کند و بگوید که به دین آنان گرایش پیدا نمی کند و با آن ها سازش نخواهد کرد. گفته شده است این سوره هنگامی نازل شد که گروهی از کافران پیشنهاد کردند مدتی آنان بر دین پیامبر^(ص) باشند و مدتی پیامبر^(ص) از آیین بت پرستی پیروی کند.

کتب تفسیری که در شرح قرآن نوشته شده زیاد است. از میان آن ها می توان به مجموعه تظہیر یا جاری قرآن اشاره کرد که پیش از آنکه تفسیر باشد، دربی کشف جریان وجودی ماست؛ زیرا ما به هر اندازه جاری شویم و به طهارت و پاکی برسیم، حقیقت موجود در بطن آیات سوره برایمان آشکارتر می شود. در این مجموعه آثار، استاد علی صفایی حائری ما را به سمت دیگری از ادراک معنای هر آیه و سوره می برد. یکی از کتب این مجموعه در شرح و بسط سوره مذکور، کافرون است.

او در کتاب «چشم های بسته، چشمه های کور»، ما را به محضر سوره کافرون می برد و با طرح زمینه های آیات و جریان فکری وجودی مان در مسئله، میر تأکیدها و تکرارهای پیچیده این سوره و روابط آیات آن را برایمان آشکار می کند. در این هنگام است که شکل خطاب سوره را با مخاطبان، مناسب می یابیم و جایگاه پیام آن را که در سوره مطرح شده است، درک می کنیم. در این کتاب، رمزوراز خطاب رسول گرامی به کفار خطابی با آن همه تحکم، آن هم در اوج قدرت کفار و ضعف ظاهری رسول اکرم^(ص)، آشکار می شود و به این سوالات که «با کفار چه باید کرد؟ دوستی و مماشات یا دشمنی و قاطعیت؟ ارتباط یا جنگ و صف بندی؟» پاسخ داده خواهد شد.

شهر
SHAHARNEWS.IR
۱۴ شهریور ۱۳۹۵
شماره ۱۴۲۰

همه آنچه باید درباره سنت دینی قرض الحسنه بدانیم

قرضی که به خدا می دهیم

آمنه مستقیمی! این روزها که مشکلات اقتصادی بر اثر تحریم های خارجی و سهل انگاری ها و برخی ندانم کاری های داخلی، بیش از هر زمان گریبان گیر جامعه شده و ناامیدی و یأس و فشار را بر اقشار ضعیف بار کرده است، می توان این نسخه هایی که دین پیچیده و سهل الوصول و سریع الانجام است، باری از دوش دیگران برداشت. از مهم ترین این نسخه ها قرض الحسنه است؛ سنتی نیکو که قبل از همه برای بانی اش آثار و برکات فراوان دارد.

مالی که چند برابر می شود

علاوه بر آثار مادی و تأثیری که قرض الحسنه بر کاهش فقر و آسیب های آن می گذارد، آثار دیگری نیز برای قرض الحسنه ذکر شده است؛ در آیه ۱۱ از سوره مبارکه حدید به پاداش چندبرابری این عمل اشاره شده است و می فرماید: «مَنْ ذَلَّلَ الَّذِي يُقْرِضُ... قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفْ لَهُ أَضَاعًا كَثِيرَةً، کیست که به خدا وام نیکو دهد (و از اموالی که خدا به او بخشیده است، اتفاق کند، تا خداوند آن را برای او چندین برابر کند؟».

میانبر ریشه کن کردن فقر

یکی از اصل های مهم اسلامی، اصل قرض الحسنه (وام دادن بدون سود) است که در قرآن و زندگی امامان (ع)، اهتمام و توصیه بسیار به آن شده است؛ قرض الحسنه در مکتب اسلام، جایگاهی خاص دارد و تأکید اسلام برای کمک به فقرا و مستمندان از طریق آن به معنی پذیرفتن فقر نیست، بلکه تلاشی برای ریشه کن کردن فقر از زندگی بشری است. در شأن و مقام قرض الحسنه که از تعالیم دینی برخاسته، آیات بسیاری آمده است که به بعضی از آن ها اشاره می کنیم؛ «کیست که به خدا» قرض الحسنه ای» دهد (و از اموالی که خدا به او بخشیده است، اتفاق کند) تا آن را برای او، چندین برابر کند؟ و خداوند است که (روزی بندگان را) محدود یا گسترده می سازد. (و اتفاق هرگز باعث کمبود روزی آن ها نمی شود) و به سوی او بازگردانده می شوید (و پاداش خود را خواهید گرفت)».

دلیل غیبه زنده ها به اموات!

همان طور که بیان کردیم، قرض الحسنه شرایط و آدایی هم دارد تا آن اثری را که باید بر جای بگذارد؛ از جمله این شرایط دوری از منت و آزار است، حجت الاسلام والمسلمین محسن قرائتی در این باره می گوید: «یک بنده خدایی وقتی پول به کسی می داد، پدرش را درمی آورد. می گفت: فقیر هستی؟ می گفت: بله، حالا می گفت: نماز می خوانی؟ بخوان ببینم نمازت را. اصول دین چند تا ست؟ هر که هم هر شغلی داشت، درباره شغلش از او سؤال می کرد. یک مرده شویی آمد و گفت: آقا! مدتی است کسی نمرده است، ما و مضمان خوب نیست. گفت: بگو ببینم احکام مرده هستن چیست؟ چطور مرده را می شویی؟ چند تا غسل داری؟ چی و چی و... یک نیم ساعتی از او سؤال کرد با کم و زیادش. گفت: آقا! ما یک چیزی هم وقتی از قبر بیرون می آیم، در گوش مرده می گویم. گفت: دیگر چه می گویی؟ تلقین را که گفتی. دیگر چه می گویی؟ گفت: وقتی می خواهم از قبر بیرون بیایم، تنگ گوش مرده می گویم؛ خوشا به حالت مرده، نیازت به این حاج آقا نیفتاد».

این مفسر قرآن درباره آثار اجتماعی قرض الحسنه نیز بیان می کند: «بخل یک بیماری است. حدیث داریم امام معصوم از سرشب تا صبح گفت: خدایا! پناه می برم به تو از بخل، از بخل، از بخل. تا صبح بخل، بخل کرد. یک نفر گفت: آقا! از سر شب تا صبح، یک دعا کردی؟ چند هزار بار با کم و زیاد گفتی: بخل، بخل. گفت: نمی دانی بخل چه مرضی است! قرض الحسنه باعث شکوفا شدن سخاوت می شود، آدم وقتی بخشی از مالش را مقرر کرد، قرض، قرض و مقرر، قبیجی کرد، برای او مآذشت، سخاوتش شکوفا می شود».

شرایط دهانه قرض الحسنه

در تفاسیر مختلف آمده است که این آیه به دنبال آیه قبل که مردم را به جهاد تشویق می کرد، مؤمنان را به انفاق و وام ترغیب می کند؛ زیرا همان گونه که برای امنیت و صیانت جامعه، نیاز به جهاد و تلاش مخلصانه است، برای تأمین محرومان و تهیه وسایل جهاد نیز، نیاز به کمک های مادی است. در تفسیر «نور» آمده است؛ موضوع وام دادن به خدا، هفت بار در قرآن آمده است. همچنین، تفسیر مجمع البیان شرایطی را برای قرض الحسنه بیان کرده است که عبارتند از: از مال حلال باشد، از مال سالم باشد، برای مصرف ضروری باشد، بی منت باشد، بی ریا باشد، مخفیانه باشد، با عشق و ایثار پرداخت شود، سریع پرداخت شود، قرض دهنده، خداوند را بر این توفیق شکرگزار باشد، آبروی گیرنده وام حفظ شود.

سود سرشار با سرمایه اندک

این علاقه فطری ما انسان هاست که بتوانیم با اندک سرمایه گذاری، به سود بسیار برسیم. فرقی هم نمی کند این سود مادی باشد یا معنوی؛ برای مثال دنبال آنیم که با یک ذکر، ثواب بسیار کسب کنیم یا با یک صدقه و انفاق، بلایای بسیار را از خود دفع کنیم و قرض الحسنه چنین اثری دارد، «مردان و زنان انفاق کننده و آن ها که (از این راه) به خدا» قرض الحسنه» دهند. (این قرض الحسنه) برای آنان مضاعف می شود و پاداش پرارزشی دارند» (حدید، ۱۸). علاوه بر آیات قرآن، روایات اهل بیت^(ع) نیز بر جایگاه و آثار ویژه قرض الحسنه تأکید می کنند. بنا بر آموزه های روایی، قرض دادن از ثمرات سخاوت، و فضل و ثواب آن بی نهایت است. امام محمد باقر^(ع) در این باره می فرماید: «هر که به مردی قرض دهد تا زمانی که قدرت بر ادای آن داشته باشد، مال او در زکات است و خود او با ملائکه در نماز است تا آن را بگیرد» و در حدیثی دیگر از امام صادق^(ع) آمده است: «بر در بهشت چنین نوشته شده است: ثواب صدقه را ده مقابل می دهند و ثواب قرض را هجده مقابل».

امام صادق^(ع) همچنین می فرماید: «هر مؤمنی که به هر مؤمنی از برای خدا قرض دهد، در هر آنی ثواب صدقه را دارد تا مال به او برسد». باید توجه کرد مراد از قرضی که ثواب آن رسیده است، قرض الحسنه ای است که از برای خدا باشد، اما قرضی که به واسطه آن نفع دنیوی به صاحب مال می رسد و غرض او نفع بردن است، ثوابی ندارد. و در حدیثی دیگر آمده است: «مؤمنی نیست که به مؤمن دیگری قرض دهد و ثواب آن را از خدای تعالی بخواهد، مگر آنکه خداوند اجر آن را برای او به حساب صدقه بگذارد تا آن مال به وی بازگردد»، یعنی پیوسته ثواب صدقه دادن دارد. اهتمام به قرض الحسنه از توصیه های پیامبر اکرم^(ص) نیز است؛ چنان که فرموده اند: «هر که به برادر خود قرض دهد، در برابر هر دره می که قرض داده است، هم وزن کوه احد و کوه رضوان و کوه سینا، حسنات خواهد داشت و اگر برای وصول آن مدارا کند، از پل صراط همچون برق چهنده بدون حساب و عذاب خواهد گذشت» (نواب الاعمال، ص ۴۱۴).

تفاوت قرض الحسنه با صدقه

از آنجا که اسلام مخالف هرگونه گداپوری است و پیامبرش بردست کارگری که با کدّ زمین و عرق جبین به تأمین معیشت خویش می پردازد، بوسه می زند و همچنین با مرور روایاتی که درباره قرض و صدقه آمده است، برتری قرض بر صدقه، کاملاً آشکار می شود. رسول اکرم^(ص) فرمودند: «شی که به معراج برده شدم، این نوشته را بر در بهشت دیدم: صدقه ده برابر پاداش دارد و قرض الحسنه هجده برابر». حضرت همچنین فرموده اند: «اگر هزار درهم را دو بار قرض دهم، بیشتر دوست دارم تا اینکه آن را یک بار صدقه دهم».

در قرض الحسنه، مال به دست کسی می رسد که به آن نیاز دارد؛ چرا که انسان بی نیاز، قرض نمی گیرد، برخلاف صدقه که ممکن است به دست انسان بی نیاز بیفتد. امام صادق^(ع) در این باره می فرماید: «پاداش قرض از این روز پاداش صدقه بیشتر است که قرض گیرنده جزا روی نیاز قرض نمی گیرد، ولی صدقه گیرنده گاهی با اینکه نیاز ندارد، صدقه می گیرد».

بوی بهشت بر این افراد حرام می شود

قرض الحسنه همان قدر که آثار و برکات دارد، در صورت ترک نیز عواقب منفی را رقم می زند؛ چنان که در روایات بی شماری به آن ها که توان و تمکن برای دادن قرض الحسنه به نیازمندان را دارند و عمدتاً آن را ترک می کنند، به مجازات های سخت، هشدار داده شده است؛ «رسول خدا^(ص) در ضمن گفتاری در این باره فرمودند: «و هر که برادر مؤمنش بر اثر ناداری به او شکایت کند و او قرض الحسنه به آن برادر دینی ندهد، خداوند بهشت را بر او حرام می کند» و نیز از ایشان است که «هر که برادر مسلمانش بر اثر تهیدستی به او نیاز دارد که قرض بدهد و او با اینکه توانایی برای قرض دادن دارد، قرض ندهد، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می کند».

پاک کن گناهان

قرض الحسنه همچنین تأثیر پاک کن را بر گناهان دارد. خداوند در آیه ۱۲ از سوره مائده در این باره می فرماید: «اگر نماز را برپا دارید و زکات را بپردازید و به رسولان من ایمان بیاورید و آن ها را یاری کنید و به خدا قرض الحسنه بدهید (دراوا)، به نیازمندان کمک کنید) گناه/گناهان شما را می پوشانم (می بخشم)»؛ این قرض، حکم آمرزش و تشکر از خداوند را هم دارد؛ «اگر به خدا قرض الحسنه دهید، آن را برای شما مضاعف می سازد و شما را می بخشد و خداوند، شکرکننده و بردبار است».

(تغابن، ۱۷)